

Studiedag 'Interculturele kunst- en cultuurbemiddeling' 13/12/2007 – De Kriekelaar

Onderzoek 'Allochtone kinderen en cultuur. Een verslag van twee onderzoeken' Katelijne Morreel

0. Intro

- De thesis focust op kinderen met een etnisch culturele achtergrond en de attitude van 19 cultuurhuizen in Vlaanderen en Nederland hieromtrent. Uiteraard worden hiermee een aantal elementen aangereikt over de notie 'diversiteit'.

Er zijn drie invalshoeken:

- 1) De situatieschets: wat gebeurt er effectief in het veld?
- 2) De motivatie.
- 3) Wat zijn de succesfactoren?

In een tweede fase en via bijkomend onderzoek is gepeild naar het standpunt van:

- 2 jeugdwerkers
- 5 leerkrachten
- 54 kinderen

Wat hiermee in beeld komt is het 'vrijtijdsgedrag van deze kinderen en participatie'.

1. Het onderzoek algemeen

- Waar niet wordt op ingegaan zijn de begrippen diversiteit, allochtoon, intercultureel, ... Het komt er immers op aan om effectief iets te doen aan en niet om alleen maar te praten over deze problematiek. Mevrouw Morreel neemt niet graag het woord 'allochtonen' in de mond, zij verkiest 'personen met een etnisch culturele achtergrond' als omschrijving.
- Dit onderzoek legt wel een klemtoon op:
 - kinderen
 - van 0 tot 12/13 jaar (leeftijd is gemarkeerd tot net aan de start van het middelbaar onderwijs).Twee elementen spelen op de achtergrond:
 - Het actieplan vanuit het beleid: vraagt om effectief te ageren.
 - Het onderzoek van I. Nagel komt samengevat in één zin neer op 'Jong geleerd is! oud gedaan'. Meer allochtonen bereiken is de uitdaging en starten met kinderen de boodschap!

2. De rol van etniciteit op het participatievlak.

- 1) Hierover is weinig onderzoek voorhanden. In Nederland is dat wel het geval, maar de betrouwbaarheid scoort laag omwille van de te kleine omvang. Conclusie is hier dat niet zozeer etniciteit een rol speelt in de participatie, wel opleiding.
- 2) Receptief versus actief.
Alleen de receptieve kant komt (exclusief) in beeld.
- 3) De ondervraging van 54 kinderen leert dat:

- enerzijds geen enkel kind (!) met de ouders participeert aan cultuur (bedoeld zijn de klassiekers zoals theater en concerten en niet de feesten van de eigen gemeenschap),
- cultuurparticipatie anderzijds wel positief geconnoteerd wordt.

3. Drie vaststellingen

1ste vaststelling: De ambigue houding van de cultuurhuizen.

Ze geven aan de ene kant aan dat het bij diversiteit gaat om:

- engagement (een spiegel van de samenleving horen te zijn),
- nieuw publiek (een economische factor),
- geprikkeld door het beleid (dat subsidieert).

In de realiteit werkt dit niet:

- er wordt gesproken over 'geforceerde' toestanden (met diversiteit in het personeelsbestand als voorbeeld),
- diversiteit wordt als bedreigend en negatief ervaren,
- op het vlak van publieksbereik luidt het dat er 'voldoende volk' in de zalen aanwezig is

De attitude is dubbelzinnig:

- er is een contradictie tussen het gegeven dat vrijwel 'iedereen voor diversiteit is' en het feit 'dat er tegelijk weinig op kinderen wordt ingezet',
- men formuleert kritiek op het beleid en op de anderen,
- diversiteit wordt niet naar voor geschoven als prioriteit,
- de balans tussen diversiteit en kwaliteit is uit evenwicht: men opteert voor een hoogstaand product, maar dat zich niet richt op kinderen en niet kadert binnen diversiteit.

De vier manieren om diversiteit te realiseren vanuit een cultuurhuis:

- 1) publiek
- 2) personeel
- 3) promotie
- 4) programmatie

Ten aanzien van de eerste drie niveaus kan men nog spreken van een welwillende houding. De eigen programmatie heroriënteren is en blijft moeilijk (lees onbegrip).

2de vaststelling: Samenwerking

Samenwerking is de belangrijkste succesfactor.

- Met wie: met die verenigingen die de doelgroepen wél bereiken.
- Hoe: het gevaar is groot dat er een 'handel' in diversiteit ontstaat; als men geen oog heeft voor het eigenlijke belang, reële samenwerking en omkadering leidt dit vaak tot een gemiste kans voor de beide partijen.
- Resultaat: moet een win-win situatie zijn.

Het moet gaan om een logische samenwerking:

Met de school

- Positief is dat men alle kinderen bereikt en dat je de mogelijkheid hebt om het project uit te werken.
- Negatief is het schoolse karakter en de taaklast van de leerkrachten.

Met het jeugdwerk

(zie vooral in steden o.a. Jeugd en Stad)

- Positief is het gegeven dat je kinderen bereikt in hun vrije tijd (en niet enkel binnen de schooltijd), plus dat de aanpak past binnen de eigen structuur en werking.
- Negatief is de vaststelling dat je geconfronteerd wordt met een scepticisme bij jeugdwerkers en met een oppervlakkige aanpak (wegens niet ingebed).

3de vaststelling: Allochtoon is niet gelijk aan autochtoon

Allochtone kinderen:

- 1) zijn ongeorganiseerd, hebben een ongestructureerd vrijetijdsgedrag, beschikken niet over een agenda,
- 2) de ouders zijn afwezig (op woensdagnamiddag),

- 3) de bewegingsvrijheid is beperkt tot een zone van 300 meter, de afbakening loopt via strak aangeduide straten en pleinen,
4) het mediagebruik lijkt erg beperkt.

Bij autochtone kinderen is dat doorsnee omgekeerd! Hier spelen meer dan waarschijnlijk verschillen tussen lage socio-economische en hoge socio-economische milieus. Meer onderzoek moet dit uitwijzen.

Conclusie: voor 1), 2) en 3) moet men de koer op.

Wat zijn dan randvoorwaarden?

- 1) Geld (x x x x x)
 - is een noodzakelijk argument want de helft van de allochtone populatie is arm,
 - cultuur is voor allochtone kinderen onbekend, het gratis-aanbod is niet voldoende (zie de combinatie van én een geïnteresseerd pakket aanbieden én zorgvuldig nagaan welke mensen je wil betrekken én bijvoorbeeld 1 euro inkom vragen).
- 2) Locatie (x x x x x)
 - staat op de tweede plaats, bijgevolg is de plaats waar je het aanbod presenteert van groot belang.
- 3) Taal (x x x x)
 - kinderen spreken Nederlands, de ouders doen dat vaak niet of veel minder goed; er is vaak sprake van een taalachterstand: Rataplan geeft voorstellingen die bestemd zijn voor 8+ aan kinderen tot 10+
- 4) Interesse (x x x)
 - De kunst bestaat erin om de interessescore op te bouwen via een evolutieve benadering (van ballenspel naar graffiti-project).
- 5) Familie (x x)
 - is vaak afwezig tijdens de vrije tijd van de kinderen,
 - tegelijk is er bij allochtone kinderen meer gezins- en familiestructuren,
 - bij een project betrek je dus best de hele familie.
- 6) Religie (x x)
 - kinderen onder de 12 jaar beleven religie niet autonoom; religie vormt dan ook zelden een obstakel.
- 7) Onderwijsniveau en werkloosheid (x)
 - heeft geen directe, wel een indirecte invloed (gezin).

Besluit: een pleidooi voor een integraal verhaal

- diversiteit moet opgebouwd worden in de 4 P's (zie publiek, personeel, promotie én programmatie),
- diversiteit moet binnengebracht worden IN de organisatie,
- er mag niet louter projectmatig gewerkt worden,
- de vraag moet gesteld worden: wat wil ik bereiken; nu ontbreken vaak de doelstellingen.

Verslag Kunst en Democratie

Ivo Janssens: redactie

Nele Vandierendonck: tekstverwerking